

■ **LILIANE FONDS** MONIQUE VELZEBOER KEERT TERUG NAAR DE EERDER DOOR HAAR GEFOTOGRAFEERDE GEHANDICAPTE KINDEREN IN RWANDA

Vriendschap voor het leven

Het Rwandese jochie van zes jaar had in 2004 een prachtdroom. Als die uitkomt, vertrouwde hij fotografe Monique Velzeboer destijds toe, dan zou hij voetballer worden. Ook al liep hij zijn leven lang al op krukken, Jean d'Amour Ndahiro poseerde met bal glunderend voor de camera van de ex-shorttrackster, waarna een vriendschap voor het leven ontstond.

door Renze Lolkema

Exact twintig jaar later ontmoetten de twee elkaar weer, wederom in Rwanda. Of zijn droom is uitgekomen? „Nee”, zegt de nu 26-jarige Ndahiro, „Ik wil nu professioneel rolstoelbasketballer worden.”

Monique Velzeboer kwam afgelopen week nog meer oude bekenden tegen in het hooggelegen Oost-Afrikaanse land: de kinderen van 2004 die ze destijds verveeuwde voor een kalender van het Liliane Fonds met als thema *Durven Dromen*. Zowel zij als het Liliane Fonds was benieuwd of de dromen in twee decennia tijd werkelijkheid waren geworden. En hoe het, twintig jaar later, met deze nu jonge volwassenen gaat.

'Toen ze mij in een rolstoel zag zitten, veranderde heel haar wereldbeeld'

Fonds met als thema *Durven Dromen*. Zowel zij als het Liliane Fonds was benieuwd of de dromen in twee decennia tijd werkelijkheid waren geworden. En hoe het, twintig jaar later, met deze nu jonge volwassenen gaat.

Polio

Bijvoorbeeld met Nadine Cadette, destijds tien jaar en sinds haar tweede gevel door polio. Veroordeeld dus tot een leven in een rolstoel in een bergachtig ontwikkelingsland dat niet echt gangbaar is voor zo'n tweewieler. In 2004 poseerde ze ook voor de kalender van het Liliane Fonds en zei ze te dromen over het hebben van een groot gezin. In haar armen lag toen een pop, om haar wens kracht bij te zetten.

Maar van het stichten van een eigen, veelkoppige familie is het nog niet gekomen, blijkt als ze haar rauwe verhaal doet met wederom Velzeboer als luisterend oor. „Ik wil nog steeds een groot gezin. Maar wat ik vooral wil, is werk. Nu

zit ik de hele dag alleen maar thuis. Ik heb laatst een aanbieding gehad om te komen werken als doventolk. Openbaar vervoer is voor mij onmogelijk, dagelijks een taxi nemen te duur. Dan zou die baan mij eerder geld hebben gekost dan dat ik er wat aan verdien.”

Velzeboer, zelf verlamd vanwege een dwarslaesie, heeft zich het leed van deze kinderen met fysieke of verstandelijke beperkingen altijd enorm aangetrokken. Toen ze begin deze eeuw een eigen portrettenkalender maakte met schaatshelden als Gianni Romme, Barbara de Loor en Erben Wennemars, doneerde ze de opbrengst daarvan aan een goed doel. Dat werd het Liliane Fonds. Sinds die tijd weten deze twee elkaar te vinden. In 2004 reisde Velzeboer samen met haar schaatsvriendin Erma Rotteveel voor de eerste keer naar Rwanda. De twee boerendochters uit Oud Ade en Rijpwetering zaten in de jaren 80 bij elkaar in het schaatsgewest Zuid-Holland. Ze delen de passie voor fotografie. Het was in 2004 tien jaar na de genocide, de massaslachting onder Tutsi's en gematigde Hutu's waarbij in een periode van 100 dagen (7 april-15 juli 1994) zo'n 800.000 mensen werden vermoord. Voor Velzeboer en Rotteveel reden om te kijken hoe de kinderen van 2004 een toekomst in eigen land voor zich zagen. Met hun fotoapparatuur legden ze toen hoopvolle en tegelij-

De door polio gevelde Nadine Cadette wil graag een groot gezin, maar is voorlopig vooral op zoek naar een baan.

men met haar schaatsvriendin Erma Rotteveel voor de eerste keer naar Rwanda. De twee boerendochters uit Oud Ade en Rijpwetering zaten in de jaren 80 bij elkaar in het schaatsgewest Zuid-Holland. Ze delen de passie voor fotografie. Het was in 2004 tien jaar na de genocide, de massaslachting onder Tutsi's en gematigde Hutu's waarbij in een periode van 100 dagen (7 april-15 juli 1994) zo'n 800.000 mensen werden vermoord. Voor Velzeboer en Rotteveel reden om te kijken hoe de kinderen van 2004 een toekomst in eigen land voor zich zagen. Met hun fotoapparatuur legden ze toen hoopvolle en tegelij-

kertijd vredige dromen vast. Twintig jaar later is het tweetal terug in het Afrikaanse land vlak onder de evenaar, wederom onder de vlag van het Liliane Fonds. Deze keer hebben ze hun tienerzonen meegenomen: Quincy en Tijn, beiden 19. Zij kennen de verhalen van de Rwandese genocide voor al van hun moeders. Om nog meer hierover te weten te komen, bezochten ze de Kigali Genocide Memorial, het hoofdstedelijke herdenkingsmonument dat de mensheid erop wijst zoiets nooit meer toe te staan.

MONIQUE VELZEBOER GING KNEGT EN SCHULTING VOOR

Niet Sijnie Knecht of Suzanne Schulting waren de eerste shorttrackers die namens Nederland goud wonnen op de Olympische Spelen. De destijds 18-jarige Monique Velzeboer ging de twee grootheden in februari 1988 voor. Alleen was shorttrack in dat jaar nog een demonstratiesport en groeide in het Canadese Calgary Yvonne van Genip (drie keer goud als lange-baanschaatsster) uit tot de Nederlandse koningin van de 15e Winterspelen.

Velzeboer leek vervolgens zes jaar later de grote favoriet voor goud tijdens de Winterspelen in het Noorse Lillehammer en Hamar. Daar is het nooit van gekomen.

gens hun aanvraag wordt beoordeeld) in ruil voor 428 miljoen euro. En volgend jaar september is Rwanda gastheer voor het WK wielrennen.

Nieuwe beschaving

Over de genocide wordt liever niet meer gepraat. En wie het daar wel over wil hebben, riskeert een gevangenisstraf die kan oplopen tot negen jaar.

Rwanda is sinds die mensonterende geschiedenis uit de jaren 90 een dictatuur geworden, op zoek naar een nieuwe beschaving. President Paul Kagame regeert het land sinds 2000 en ook al zijn er later deze zomer (15 juli) officiële verkiezingen, de uitslag staat bij voorbaat vast: Kagame wordt herkozen. Er staan ook niet veel meer keuzes op het stembiljet.

„Soms heeft een land een nieuw bestuur nodig om er weer bovenop te komen”, merkte Chiara Beltrami afgelopen week op. De Italiaanse, die al jaren in Den Bosch woont, is met Velzeboer en Rotteveel en hun twee zonen namens het Liliane Fonds meegereisd en kent het Afrikaanse land al jaren. Ze geeft een voorbeeld: „Je bent als mens in Rwanda verplicht een dag per maand vrijwilligerswerk te doen, je in te zetten voor je eigen gemeenschap. Wij kunnen dat merken, want er worden op de vrijwilligersdagen veel kinderen met een handicap geholpen. Dat is goed voor hen, zo blijven kinderen met een handicap zich thuis voelen in de maatschappij. Dat is ook wat wij graag willen.”

Gezondheidscentrum

In Gatagara, op zo'n drie uur rijden van de hoofdstad Kigali, is het goed zichtbaar waar het Liliane Fonds voor staat. Net buiten de stad is

een reusachtig gezondheidscentrum opgetrokken waar kinderen met een handicap worden opgevangen: om naar school te gaan, om een beroepsopleiding te doen, om te revalideren, om uiteindelijk waardig de wereld aan te kunnen, ondanks hun beperking. Dat centrum wordt niet alleen bewoond door de minder mobiele kids, ook de kerngezonde jeugd uit de nabije omgeving gaat er naar school.

Monique Velzeboer krijgt eigenlijk nooit een nee op de vraag of ze deze meiden en

In het prachtige Rwanda werd Monique Velzeboer herenigd met veel van de kinderen die ze twintig jaar geleden had gefotografeerd.

FOTO'S ERMA ROTTEVEEL EN MONIQUE VELZEBOER

jongens mag fotograferen. Dat heeft ongetwijfeld te maken met haar invalide-status. „We waren ooit in Kenia en daar ontmoette ik een vrouw uit de Masai-stam”, geeft ze als voorbeeld. „Zij dacht dat ze vervloekt was omdat ze een dochter met een handicap had gekregen. Toen ze mij in

Voetballen met krukken of op slippers. „We kijken niet wat kinderen niet kunnen, maar juist wat ze wel kunnen.”

een rolstoel zag zitten, veranderde heel haar wereldbeeld. Zij dacht dat blanken alleen maar perfect waren. Dit maken we eigenlijk heel vaak mee.”

In Gatagara werden de families Velzeboer en Rotteveel met uitbundige dans en traditionele muziek ontvangen. De fotosessies, de interviews, alles liep gesmeerd, zodat het Liliane Fonds de komende tijd de problemen in dit deel van de wereld onder de aandacht van rijke landen als Nederland kan blijven brengen.

Voetbaltoernooien

Ondertussen organiseren Tijn (hbo-student sportmanagement en ondernemerschap) en Quincy (student ALO) dagelijks voetbaltoernooien in Gatagara. Hands telde deze week even niet toen een kind zonder onderbenen de bal met zijn handen dribbelend overspeelde naar een gehandicapte medespeler. „We kijken niet wat kinderen niet kunnen, maar juist wat ze wel kunnen; elk kind heeft zijn eigen kracht of talent”, vertelt Quincy, zoon van Monique. „Waar ook ter wereld, ook hier: het is belangrijk om kinderen te laten bewegen”, vult Tijn aan. De twee vrienden doneer-

En natuurlijk moet wel even gecontroleerd worden of fotografe Monique Velzeboer haar werk goed heeft gedaan.

den ballen en shirts aan het gezondheidscentrum in Gatagara. Plus een bedrag van 4100 euro dat ze in aanloop naar hun zelfbetaalde wereldreis hadden opgehaald door ballen te verkopen. „Weet je”, gaat Chiara Beltrami namens het Liliane Fonds nog een keertje in op de dromen van de kinderen uit 2004. „Niet iedereen wordt tandarts of laborant. Iedereen heeft succes op zijn of haar eigen niveau. We hebben bijvoorbeeld

DIT DOET HET LILIANE FONDS

Het Liliane Fonds helpt kinderen met een handicap in arme landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika. Het fonds trekt zich het lot van hen aan omdat het meisjes en jongens met een beperking veelal niet makkelijk wordt gemaakt. Ze kunnen vaak niet naar school en zijn als volwassenen vaak niet in staat om te werken. Bovendien krijgen ze te maken met verwaarlozing, misbruik en discriminatie. Het Liliane Fonds helpt hen met gericht onderwijs, therapie, hulpmiddelen als prothesen en orthoses en wil hun omgeving toegankelijk maken (www.lilianefonds.nl).

'PLOTS HOORDE ZE ERBIJ, PLOTS KON ZE MEE-ETEN AAN TAFEL. PLOTS KREEG ZE BESTAANSRECHT'